

Застъпената току-що теза, вероятно ще провокира несъгласия и критики. Животът като последен съдник обаче ще покаже коя теза отговаря на действителните интереси, потребности и възможности на ромите у нас и коя не. Затова нека изчакаме присъдата на времето, присъдата на живота.

За мен в случая е много по-важно друго, фактът, че съвременните ромски говори не притежават строго ромска езикова определеност, да не се извежда като основание за тяхното подценяване и особено пък за тяхното ликвидирване. Нищо подобно. Наличието на два пласта в тях - изконно ромски и взаймстван - следва да се разглежда като своеобразно езиково завоевание на ромите в света и конкретно в нашата страна, поне по две основни съображения.

Първо, защото то показва, че въпреки вековните и трагичните премеждия, вследствие на които ромите нямат държавност и своя писменост, те не са умъртвили ромското езиково наследство. Напротив, въпреки обществено-историческия езиков натиск над тях, те са го съхранили и продължават да го пазят в своя съвременен специфичен езиков облик и езикова реализация.

Второ, защото допускането на заемки в ромския език е направило циганите способни да разчупят тясно ромските си граници, определени само от техния безписмен ромски език и изгражданата на негова основа тясно ромска култура. Върху основата на придобития, на втория пласт, ромските говори са обогатени и предлагат немалки възможности за адаптиране към културното развитие в страните, където ромите са се установили да живеят трайно. В този смисъл, придобитият, вторият пласт в съвременните ромски говори следва да се оценява не толкова като неромско, колкото като ромско завоевание при така сложилата се история на тяхното съществуване. По-точно, като своеобразен фактор, с помощта на който разпръснатите по света роми се свързват с по-висши езикови култури, без частичното възприемане на които те щяха да останат на едно надминато езиково-културно равнище, в системата на което техният живот щеше да бъде още по-нерадостен и безперспективен.

Така че процесът на възприемането на заемки в ромските говори следва да се разглежда както като процес на